

Pohjoismaiden neuvoston sosiaalidemokraattinen ryhmä

Annette Lind (S), Christian Bejar (ÅSD), Eva Sonidsson (S), Guðbjartur Hannesson (A), Irene Johansen (A), Ineqi Kielsen (S), Jorodd Asphjell (A), Karen J. Klint (S), Karin Gaardsted (S), Knut Storberget (A), Leif Lahn Jensen (S), Lennart Axelsson (S), Marit Nybakk (A), Per Rune Henriksen (A), Phia Andersson (S), Pyy Niemi (S), Rikard Larsson (S), Ruth Mari Grung (A), Sara Karlsson (S)

Tasa-arvoasiain osasto

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Puh. 3392 5000
Fax 3392 5547
S-posti bm@bm.dk
www.uvm.dk
Yritysnro 20-45-30-44

Pohjoismaiden neuvoston sosiaalidemokraattiselle ryhmälle

Pohjoismaisen tasa-arvoministerineuvoston (MR-JÄM) puolesta haluan kiittää kysymyksestä, joka koskee vuonna 2014 järjestetyn pohjoismaisen foorumin (New action on Women's Rights) seurantaan hallitusten osalta.

Tämän kirjeen liitteenä on vastaus kirjalliseen kysymykseen E 3/2015 *tulevaisuuden tasa-arvopolitiikkaa käsittelevän pohjoismaisen foorumin seurannasta*. Vastaus koostuu jokaisen maan omalta osaltaan laatimasta osuudesta.

Voidaan huomauttaa, että pohjoismaisen foorumin suositukset ovat laajoja, ja ne koskevat monia sellaisia monia tasa-arvokysymyksiä, joita Pohjoismaat ja Pohjoismaiden ministerineuvosto ovat käsitelleet monien vuosien ajan. Vastauksen lisäksi viitataan myös tasa-arvoalan yhteistyöohjelmaan sekä sektoriohjelmiin, jotka sisältävät tarkempaa tietoa Pohjoismaiden ministerineuvoston tasa-arvotyöstä.

Ystävällisin terveisin

Ellen Trane Nørby

24. syyskuuta 2015
Ehdotus:
028.97Q.351

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston kysymykseen E3/2015, joka koskee tulevaisuuden tasa-arvopolitiikkaa käsittelevän Pohjoismaisen foorumin seuranta

Puheenjohtajamaa Tanska on pyytänyt Pohjoismailta ja itsehallintoalueilta kommentteja Pohjoismaisen foorumin suositusten seurannasta. Ohessa maiden näkemykset kootusti:

Tanska

Tanska tekee aktiivisesti töitä lähes kaikkien Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjassa esiin tuotujen kysymysten parissa. Seuraavassa on nostettu esiin Tanskan toimia alalla. Lisätietoa Tanskan aloitteista, muun muassa ministerin kansankäräjille vuosittain antamasta selonteosta/yleis- ja toimintasuunnitelmasta, löytyy Tanskan lapsi-, opetus- tasa-arvoministeriön kotisivuilta.

Tasa-arvoarviointi valtio-, alue- ja kuntatasolla

Pohjoismaisen foorumin mukaan hallinnolliset ja poliittiset päätösprosessit on tärkeä arvioida sukupuolinäkökulmasta. Tanskassa työskennellään määrätietoisesti sukupuolinäkökulman huomioimiseksi sekä kansallisesti että paikallisesti – valtio-, alue- ja kuntatasolla. Työtä tehdään jatkuvasti sukupuolinäkökulman huomioimiseksi niin henkilöstöalalla kuin kansalaisille suunnatuissa palveluissa. Valtion tasolla on kyse muun muassa lakiehdotuksista, kampanjoista ja muusta toiminnasta, jossa huomioidaan tasa-arvonäkökulma.

Työ pohjautuu Tanskan julkisen sektorin tasa-arvostrategiaan. Strategian tavoitteena on vahvistaa viranomaisten työtä tasa-arvon edistämiseksi ja tehdä siitä järjestelmällisempää. Tavoitteena on, että tasa-arvonäkökulma huomioimalla julkisia resursseja voidaan hyödyntää paremmin, että kansalaiset saavat laadukkaampia palveluja ja että edistetään moninaisuutta. Strategiassa on kolme painopistealuetta: vahvistettu tasa-arvoarviointi, vahvempi ohjaus ja kokemustenvaihto sekä kohdistettu valvonta.

Kehitystä seurataan tasa-arvoselontekojen avulla. Kaikki valtion viranomaiset, alueet ja kunnat antavat selonteon joka toinen vuosi tasa-arvoministeriölle. Selonteoissa kuvaillaan henkilöstöalalla ja keskeisissä palveluissa tapahtunutta kehitystä.

Tasa-arvoministeri laatii tasa-arvotyöstä vuosittain selonteon tai yleis- ja toimintasuunnitelman. Suunnitelmassa kerrotaan muun muassa hallituksen tasa-arvoalalla tekemistä aloitteista seuraavalle vuodelle.

Naisiin kohdistuva väkivalta

Pohjoismainen foorumi on antanut joukon suosituksia, joiden tavoitteena on tehostaa naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä. Tanska pa-

nostaa erityisesti väkivallan vastaiseen työhön. Nykyinen kattava institutionaalinen hyvinvointijärjestelmä tarjoaa väkivallan uhreille tukea ja hoitoa terveys- ja sosiaalialan järjestelmien kautta. Lisäksi alalla on laadittu vuodesta 2002 lähtien erilaisia toimintasuunnitelmia, joiden tarkoituksena on taata uusien aloitteiden kehittäminen.

Euroopan neuvoston yleissopimus

Tanska on ratifioinut Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus). Pohjoismaisen foorumin suositusten mukaisesti sekä poliisia että oikeuslaitosta koulutetaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä. Näin syyttäväviranomainen voi laatia aineistoa, joka on suunnattu väkivaltaa kokeneille naisille, poliisille ja muille ammattilaisille, jotka ovat tekemisissä naisten kanssa. Lisäksi syyttäväviranomainen on laatinut suuntaviivat, joiden tarkoituksena on taata, että kaikkia väkivaltaa kokeneita naisia kohdellaan samalla tavoin ja että heille tarjotaan tarvittavaa tietoa.

Toimintasuunnitelma perhe- ja lähisuhdeväkivallan torjumiseksi

Pohjoismaainen foorumi suosittaa kansallisia kampanjoita, joissa keskitytään ennaltaehkäisevään työhön sekä tiedon levittämiseen oikeuksista. Osana toimintasuunnitelmaa perhe- ja lähisuhdeväkivallan torjumiseksi 2014–2017 toteutetaan kampanja väkivallasta ja väkivallan seurauksista. Kampanjan kohderyhmä on laaja: väkivaltaa kokeneet, heidän omaisensa, lähiverokosto, ammattilaiset ja yhteiskunta kokonaisuutena. Kampanja käsittää parisuhdeväkivallan, puolisoiden keskinäisen väkivallan ja vainoamisen (stalking). Aiemmissä kampanjoissa on nimenomaan käsitelty ihmisten asenteita väkivaltaa kohtaan. Lisäksi kunnan työntekijöitä on koulutettu käsittelemään väkivaltaa kokeneen erityistä tilannetta ja huomioimaan hänen vaikea tilanteensa.

Ihmiskauppa

Uusi toimintasuunnitelma 2015–2018 ihmiskaupan torjumiseksi esiteltiin toukokuussa 2015. Se sisältää viisi painopistealuetta: ihmiskaupan torjuminen Tanskassa ja kansainvälisesti, ihmiskaupan uhrien tunnistaminen, räätälöityä ja koordinoitua tukea ihmiskaupan uhreille, ihmiskauppioiden saattaminen oikeuden eteen, kumppanuus ja koordinointi. Suunnitelmissa ei ole säättää lakia seksin oston kriminalisoinnista. Prostituutiota pidetään vakavana sosiaalisena ongelmana, ja siksi prostituoituja kohtaan on käynnistetty erilaisia kohdennettuja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tukea heitä ja tarjota heille strategioita, joiden avulla he voivat päästä pois prostituutiosta.

Vanhempainvapaa

Pohjoismaainen foorumi suosittaa, että hallitukset ottavat käyttöön järjestelmiä, jotka edistävät naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia jäädä

vanhempainvapaalle. Molemmilla vanhemmilla on nykyään Tanskassa hyvä mahdollisuus jäädä vanhempainvapaalle. Vanhempainvapaa voidaan jakaa monella eri tavoin. Perheet voivat itse päättää, miten he suunnittelevat käyttävänsä vapaan niin, että se sopii heidän tarpeisiinsa. Erilaisia joustavia mahdollisuuksia on paljon - varsinkin niille vanhemmille, jotka esimerkiksi kuuden tai kahdeksan kuukauden jälkeen haluavat palata takaisin työelämään ja säästää loput vanhempainvapaasta myöhempään ajankohtaan, kun lapsi on vanhempi. Toisaalta vanhemmat voivat myös jakaa vanhempainvapaan tai tehdä lyhennettyä työpäivää ja pidentää siten vanhempainvapaan kestoja. Useimmiten joustavat ratkaisut edellyttävät sopimusta työnantajan kanssa.

Lisäksi Tanskan päivähoitojärjestelmä on laadukas ja käytössä on ns. hoitotakuu Pohjoismaisen foorumin suositusten mukaisesti.

Sosiaalinen kontrolli ja seksismi

Pohjoismainen foorumi nostaa esiin ajankohtaisen haasteen, joka liittyy naiseen kohdistettuun vihapuheeseen sosiaalisessa mediassa. Sen kitkeminen edistää naisten osallistumista julkiseen keskusteluun. Tanska on kiinnittänyt yhä enemmän huomiota juuri tähän ongelmaan. Se nostettiin esiin esimerkiksi YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW) kokouksen yhteydessä järjestetyssä oheistapahtumassa aiemmin tänä vuonna. Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajanaan Tanska on nostanut teeman esiin myös sektoriohjelmassa ja siitä keskusteltiin tasa-arvoasiain ministerineuvoston kokouksessa toukokuussa 2015. Siellä päätettiin, että puheenjohtajamaa Tanska järjestää marraskuussa 2015 Kööpenhaminassa innovatiivisen seminaarin, jonka päätelmistä keskustellaan ministerineuvostossa.

Lisäksi joulukuun 2014 ja kesäkuun 2016 välisenä aikana rahoitetaan seitsemää konkreettista hanketta, joiden tarkoituksena on edistää tietoa ja vuoropuhelua etnisten vähemmistöjen tasa-arvosta, sosiaalisesta kontrollista ja seksuaalisuudesta. Hankkeisiin on varattu määrärahaa ja niiden toteutuksesta vastaavat kansalaisjärjestöt yhdessä kuntien, yhdistysten ja asunto-organisaatioiden kanssa. Tanska on lisäksi laatinut strategian kunniaväkivallan torjumiseksi. Se sisältää joukon aloitteita yhteensä kuudella eri painopistealueella.

Naisjärjestöjen rahoitus

Pohjoismainen foorumi suosittaa rahoitusta naisjärjestöjen toiminnalle, esimerkiksi Pekingin toimintasuunnitelmaan liittyviin tiedotuspanostuksiin. Tanska rahoittaa jatkuvasti erilaisten kansalaisjärjestöjen toimintaa, esimerkiksi Tanskan Naisasiainneuvoston (Kvinderådet) toimintaan myönnetään vuosittain 1,2 miljoonaa kruunua. Tukea myönnetään myös Tanskan naisten ja sukupuoliasioiden tiedotuskeskukselle (KVINFO) ja

väkivallan ja ihmiskaupan torjuntaan liittyviin konkreettisiin hankkeisiin kansallisten toimintasuunnitelmien kautta.

Suomi

Pohjoismaiseen naisasialiikkeeseen kuuluvat järjestöt ovat tehneet tärkeää työtä tasa-arvopolitiikan edistämiseksi. Tuhansista aktivisteista, organisaatioista, poliitikoista ja muista toimijoista koostuva foorumi loi yhteisen näkemyksen tasa-arvosta ja vienyt ajatteluamme eteenpäin mitä tulee naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon tänä päivänä ja miten sitä voidaan parantaa. Suomen hallitus osallistui foorumiin osana Pohjoismaiden ministerineuvostoa ja oli mukana järjestämässä paneelikeskustelua ja tuki sitä taloudellisesti. Hallituksen edustajat osallistuivat foorumin ohjelmaan ja kokivat siellä käydyt keskustelut mielenkiintoisiksi ja hyödyllisiksi.

Pääministeri Sipilän hallitus, joka astui virkaansa toukokuussa 2015, on käynnistänyt tasa-arvo-ohjelman valmistelun. Tarkoituksena on, että ohjelmaan kootaan hallituskauden tärkeimmät tavoitteet ja toimenpiteet naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Tasa-arvo-ohjelman avulla koordinoidaan kaikkien ministeriöiden toimia tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi. Ohjelman avulla vahvistetaan myös sektorienvälistä tasa-arvopoliittista yhteistyötä ja sen toteutusta eri sektorien välillä. Monet Pohjoismaisen foorumin esiin nostamista ehdotuksista ja vaatimuksista ovat olleet mukana jo tasa-arvo-ohjelman valmistelussa.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista on edistetty Suomessa, varsinkin hallituksessa 2000-luvulla. Tavoitteena on ollut, että kaiken hallituksessa tehtävän työn (budjettivalmistelu, hallituksen esitysten valmistelu, tulosohejaus jne.) tulee tukea tasa-arvon edistämistä. Valtavirtaistamisen rakenteet eli ministeriöiden toiminnalliset tasa-arvotyöryhmät ja tasa-arvosuunnitelmat alkavat olla jo kunnossa. Työ ei toistaiseksi ole tuottanut kovin näkyvää tulosta. Työtä tulee jatkaa, jotta sukupuolinäkökulma saataisiin sisällytettyä tehokkaasti tärkeisiin taloudellis-poliittisiin ja yhteiskunnallisiin ratkaisuihin.

Yksi tärkeimpiä tasa-arvokysymyksiä Suomessa on naisten ja miesten välinen palkkaepätasa-arvo. Myös ihmisoikeuksiin liittyvissä tutkimuksissa naisten ja miesten väliset palkkaerot on usein nostettu esiin Suomen osalta. Työmarkkinaorganisaatioiden ja hallituksen yhteinen samapalkkaisuusohjelma päättyi keväällä. Yhteistyötä palkkaerojen kaventamiseksi tulee jatkaa.

Suomi on tänä vuonna ratifioinut nk. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastainen

yleissopimus). Tärkeän ja kattavan sopimuksen toteuttaminen luo lähitulevaisuudessa kehyksen työlle väkivallan ennaltaehkäisemiseksi.

Työn ja perheen joustava yhteensovittaminen on tärkeää suomalaisessa yhteiskunnassa, missä molemmat vanhemmat osallistuvat työmarkkinoihin ja tekevät töitä yleensä kokopäiväisesti. Jotta tämä onnistuisi, Suomessa on toimiva perhevapaiden järjestelmä, korkealuokkainen ja kattava päivähoito ja työpaikalla erilaisia joustomahdollisuuksia, esimerkiksi työaikojen suhteen. Vanhempainvapaan jakaminen isän ja äidin kesken on edelleen epätavallista, mutta se, että osa vapaasta on korvamerkitty isille, on hiljalleen johtanut siihen, että isät ovat alkaneet käyttää vanhempainvapaata enemmän. Myös jatkossa tarvitaan kannustimia, asennekasvatusta ja tukea vanhemmuuden jakamiseksi.

Rikoslain säännöstä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä on täsmennetty niin, että seksin ostaminen parituksen tai ihmiskaupan uhrilta on 1. kesäkuuta 2015 lähtien ollut rangaistava teko myös tuotuksellisenä eli huolimattomuudesta tehtynä. Lakia muutettiin, koska aiemman säännöksen soveltaminen osoittautui vaikeaksi eikä parituksen tai ihmiskaupan uhreja onnistuttu suojaamaan toivotulla tavalla. On tärkeää, että ihmiskaupan vastaisia toimenpiteitä kehitetään myös jatkossa ja tarjotaan tukipalveluita niille, jotka haluavat jättää prostituution.

Tavoitteena on, että tasa-arvo-ohjelma valmistuu ennen vuodenvaihdetta. Ohjelmaa laadittaessa hallitus kuulee eri vapaaehtoisjärjestöjä ja sidosryhmiä. Valmistelussa huomioidaan erilaiset alan julkaisut, mukaan lukien Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirja.

Färsaaret

Pohjoismaiden ministerineuvoston sosiaalidemokraattisen ryhmän 4.6.2015 päivättyyn kysymykseen viitaten summaan Färsaarten elinkeinoministeriön ja tasa-arvoasioiden virkamieskomitean jäsenenä lyhyesti, miten Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjaa hyödynnetään tasa-arvon edistämistyössä Färsaarilla. Färsaarilla käytiin hiljattain vaalit eikä uutta hallitusta ole vielä muodostettu. Näin ollen elinkeinoministeriö lähettää oheisen alustavan ja lyhyen vastauksen teille toimitusministeriön ominaisuudessa.

Tämän takia emme myöskään vastauksessamme käsittele yksityiskohtaisesti tasa-arvotyön konkreettisia haasteita Färsaarilla tai kerro yksityiskohtaisesti tasa-arvoalalla toimeenpannuista aloitteista. Mitä tulee yleiseen tietoon naisten oikeuksista ja tasa-arvosta Färsaarilla, viittaamme sen sijaan aiemmin tänä vuonna järjestetyn CEDAW-kuulemisen yhteydessä

antamiimme raportteihin ja vastauksiin¹. Oheisesta linkistä löytyy yleiskuvaus tasa-arvoalan tilanteesta Färösaarilla.

Färösaarten tasa-arvotyö suhteessa Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjaan

Färösaarten haasteet tasa-arvoalalla liittyvät ennen kaikkea työmarkkinoihin, joilla on yhä olemassa varsin selvä horisontaalinen ja vertikaalinen työnjako sukupuolten välillä. Lisäksi monet färösaarelaiset naiset tekevät osa-aikatyötä, etenkin perinteisillä naisvaltaisilla aloilla (hoito- ja hoiva-alalla). Siksi työmarkkinoilla on sekä talouteen että vaikuttamismahdollisuuksiin ja arvoihin liittyviä tasa-arvohaasteita. Koska Färösaaret on keskittynyt tasa-arvotyössä pitkälti juuri työmarkkinoihin, tasa-arvokysymykset kuuluvat Färösaarten elinkeinoministeriön hallinnonalaan.

Päätösasiakirjassa mainittujen kohtien 1, 3 ja 8 vaatimukset feministisestä taloudesta, naisista työssä/koulutuksessa sekä poliittisesta osallistumisesta ovat olleet Färösaarilla käydyssä tasa-arvokeskustelun ja politiikan keskustelussa. Poliittinen keskustelu on keskittynyt pääasiassa naisten ja miesten välisiin tuloeroihin, naisten taloudelliseen itsenäisyyteen ja oikeuksiin, johtoasemassa oleviin naisiin, vanhempainvapaaseen, koulutusjärjestelmään, naisten poliittiseen osallistumiseen jne.

Päätösasiakirjan feministiset sopimukset ja vaatimukset vastaavat hyvin sitä tasa-arvotyötä ja niitä aloitteita, joita Färösaarilla on mainituissa kysymyksissä viime vuosina käynnistetty.

On kuitenkin syytä todeta, että sellaisia konkreettisia poliittisia aloitteita, joissa pureuduttaisiin tasa-arvonäkökulmasta haastaviin aiheisiin tai kysymyksiin, ei ole vielä pantu täytäntöön. Suunnitelmissa on laatia uusi tasa-arvopoliittinen ohjelma tai toimintasuunnitelma. Se sisältäisi joukon konkreettisia aloitteita, joiden avulla ajankohtaisiin tasa-arvohaasteisiin voitaisiin tarttua. Suunnitelmien mukaan ohjelma tai suunnitelma julkaistaan ensi vuonna. Aika näyttää, millaisia priorisointeja ja tavoitteita uusi hallitus tulee asettamaan ja miten ne näkyvät konkreettisesti politiikassa tulevina vuosina.

Tässä yhteydessä lienee syytä mainita yksi konkreettisimmista ja färösaarelaisittain keskeisistä aloitteista. Se on kansallinen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma, joka esiteltiin vuonna 2012 ja joka on edelleen voimassa. Färösaarten pienen koon vuoksi kohderyhmänä ovat olleet kaikki ne, jotka ovat kokeneet parisuhde- tai lähisuhdeväkivaltaa. Tytöt ja naiset ovat kuitenkin luonnollinen pääryhmä. Vuodesta 2012 lähtien aiheesta on ollut saatavilla tiedotusaineistoa ja siitä on järjestetty paljon

¹ <http://www.vmr.fo/arbeidsoki/javnstoda/>

Mikäli Pohjoismaiden neuvosto haluaa lisää ajankohtaista tietoa tasa-arvoalan toimista Färösaarilla, ne lähetetään pyydettyinä.

erilaisia julkisia tiedotustilaisuuksia. Strategian laadintaan on osallistettu keskeisiä viranomaisia, kouluja ja toimijoita.

Tässä yhteydessä on syytä mainita, että Färsearilla ei ole ihmiskauppaa tai prostituutiota, joten osa päätösasiakirjan vaatimuksista ei kosketa Färsearia.

Päätösasiakirjan kohta 4 käsittelee tyttöjen ja naisten kokemaa väkivaltaa. Färsearten tekemät aloitteet alalla vastaavat pitkälti päätösasiakirjan vaatimuksia.

Lopuksi todettakoon, että Färsearten maakuntahallitus pitää Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjaa eräänlaisena perustana tai arvopohjana, jolle färsearelainen tasa-arvopolitiikka rakentuu. Lisäksi päätösasiakirjaan kirjattuja sopimuksia ja vaatimuksia käytetään pitkälti tasa-arvoalalla jatkossa tehtävien aloitteiden ohjenuorana.

Färsearten maakuntahallitus on luonnollisesti valmis vastaamaan mahdollisiin konkreettisiin kysymyksiin sen jälkeen kun uusi hallitus on astunut virkaansa, mikäli Pohjoismaiden neuvoston sosiaalidemokraattinen ryhmä katsoo sen tarpeelliseksi.

Grönlanti

Grönlannin hallituksen Naalakkersuisutin sosiaali-, perhe- ja tasa-arvoministeri Martha Lund Olsen kiittää Pohjoismaiden neuvoston sosiaalidemokraattista ryhmää sen lähettämästä kysymyksestä liittyen Pohjoismaisen foorumin 2014 ja tulevaisuuden tasa-arvopolitiikan seurantaan.

Grönlannin hallituksen Naalakkersuisutin ministeri osallistui Malmössä 2014 järjestettyyn Pohjoismaiseen foorumiin. Ministerin mielestä foorumissa pidetyt esitykset ja käyty keskustelu olivat rikastuttavia ja inspiroivia, ja ne osaltaan vahvistavat ja edistävät Pohjoismaissa tehtävää tasa-arvotyötä jatkossa. Foorumin päätösasiakirja ”Feministisiä suosituksia ja vaatimuksia” on hyvä lähtökohta tulevalle työlle.

Mitä tulee Pohjoismaisen foorumin 2014 päätösasiakirjan seurantaan, voidaan todeta, että monet päätösasiakirjan suosituksista ovat jo erilaisien toimien kohteena Grönlannissa.

Niistä mainittakoon muun muassa strategia- ja toimintasuunnitelma 2013–2017 väkivallan ehkäisemiseksi sekä liikkuva yksikkö, joka auttaa lapsuudessa koetun seksuaalisen hyväksikäytön seurauksista kärsiviä.

Grönlannin hallituksen Naalakkersuisutin strategia- ja toimintasuunnitelma 2013–2017 väkivallan ehkäisemiseksi sisältää joukon erilaisia aloit-

teita, muun muassa kansallisia kampanjoita lähisuhteiden väkivallan (mm. parisuhteessa) ja internetin vihapuheen torjumiseksi sekä yhteistyötä poliisin kanssa. Kaikkien tyttöjen ja naisten tulee saada elää ilman pelkoa ja väkivaltaa.

Liikkuva yksikkö koostuu psykologeista, jotka vierailevat kaupungeissa ja maaseudulla eri puolilla Grönlantia ja auttavat lapsuudessa koetun seksuaalisen hyväksikäytön seurauksista kärsiviä. Perustamalla yksikön Grönlannin hallitus Naalakkersuisut on osoittanut haluavansa puuttua tabuna pidettyyn ongelmaan. Sen tarkoitus on toimia sekä välittömänä apuna että ennaltaehkäisevästi.

Naalakkersuisutin mielestä on tärkeää luoda hyvät edellytykset ja elämisen kehykset kaikille kansalaisille, niin naisille kuin miehille. Syrjintä ja epäyhtenäinen kohtelu ei ole hyväksyttävää. Grönlanti hyväksyi vuonna 2013 uuden tasa-arvolain, joka sisältää muun muassa määräyksiä siitä, että Grönlannin itsehallinnon joko osittain tai kokonaan omistavien yritysten hallituksissa tulee olla yhtä suuri nais- ja miesedustus. Käytännössä on kyse Grönlannin suurimmista ja tärkeimmistä yrityksistä. Kaikkien työnantajien tulee kohdella naisia ja miehiä tasaveroisesti mitä tulee palkkaukseen, siirtoon, ylennykseen, erottamiseen ja palkka- ja työehtoihin. Lisäksi uusi laki ottaa selkeästi torjuvamman kannan seksuaaliseen häirintään.

Uudessa tasa-arvolaissa otetaan siis kantaa useisiin päätösasiakirjan suosituksiin.

Islanti

Pohjoismaiden valtioiden talousarviot sekä kuntien ja aluehallinnon talousarvioissa sukupuolinäkökulma tehdään näkyväksi taloudellisissa päätöksissä ja tasa-arvopoliittisia tavoitteita seurataan ja ne asetetaan uusien panostusten perustaksi sekä sisällytetään Post 2015 -asialistalle.

Islannin valtionhallinnossa on vuodesta 2009 lähtien painotettu entistä enemmän tasa-arvoista talouspolitiikkaa ja budjettia. Tämä tarkoittaa, että tasa-arvonäkökulma huomioidaan talousarvion laadinnassa niin, että tavoitteena on käyttää julkisia varoja oikeudenmukaisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Varojen käyttöä analysoidaan tasa-arvonäkökulmasta, jolloin mahdolliset sukupuolierot voidaan paljastaa ja tuoda näkyväksi. Menetelmä pohjaa sille ajatukselle, että julkisen vallan päätökset varojen käytöstä – myös yksittäiset tulo- tai menoerät – eivät ole sukupuolineutraaleja. Näin ollen yksittäisten tulo- ja menoerien sukupuolivaikutusta on mahdollista arvioida sekä tutkia sitä, miten tasa-arvonäkökulma ja yleinen budjettisuunnittelu voidaan integroida toisiinsa. Jatkossa talousarviot voidaan laatia niin, että ne takaavat resurssien kohdentamisen oikeuden-

mukaisesti ja tarkoituksenmukaisesti samalla kun tasa-arvonäkökulma otetaan mukaan osaksi prosesseja.

Analyysi hoivakodeissa asuvien ikäihmisten tilanteesta, maataloustuotteista tehdyistä sopimuksista sekä tieteellisen tutkimuksen tukijärjestelmästä tasa-arvonäkökulmasta tarkasteltuna ovat esimerkkejä hankkeista, jotka on toteutettu tasa-arvoisen talouspolitiikan ja budjetin pohjalta. Tällä hetkellä laadimme täytäntöönpanosuunnitelmaa tuleville viidelle vuodelle. Valtionvarain- ja talousministeriöllä on jatkossakin vastuu hankkeesta. Hanketta johtaa ohjausryhmä, jossa on edustajia kaikista niistä ministeriöistä, jotka ovat velvoitettuja työskentelemään tiiviisti yhdessä ohjausryhmän kanssa hallituksen sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman sisällyttämiseksi politiikkaan. Vuotuisessa talousarvioehdotuksessa hankkeen tilanteesta annetaan selvitys.

2. Pohjoismaiden hallitukset ryhtyvät konkreettisiin toimenpiteisiin naisten ja miesten välisten tuloerojen vähentämiseksi ja valvovat työn etenemistä.

Naiset osallistuvat enenevässä määrin aktiivisesti työelämään. Islannin työmarkkinat ovat kuitenkin vahvasti sukupuolittuneet. On edelleen silmiinpistävä, että naiset ja miehet työskentelevät eri aloilla ja hakeutuvat myös eri aloille ja ammatteihin opiskelemaan. Lisäksi miehillä on elinkeinoelämässä huomattavasti useammin naisia korkeampi asema.

Islannin viranomaiset ovat joulukuusta 2012 lähtien tehneet työtä samapalkkaisuuden edistämiseksi. Työn pohjana on ollut toimintasuunnitelma, joka on voimassa vuoteen 2016 saakka. Se kokoaa yhteen muun muassa viranomaiset ja työelämän osapuolet yhteiseen toimenpideryhmään. Vuonna 2015 ryhmä on julkaissut kaksi tutkimusraporttia: palkkaeroista ja naisten ja miesten tilanteesta työmarkkinoilla. ”Naisten ja miesten palkkaerot” on kattavin aiheesta tehty tutkimus Islannissa. Siinä on hyödynnetty mahdollisuutta tutkia eri tietokannoista peräisin olevaa aineistoa. Tutkimus kattaa vuodet 2008–2013. Siinä on tilastotiedon avulla arvioitu sitä vaikutusta, joka eri tekijöillä kuten sukupuolella, koulutuksella, työkokemuksella ja ammatilla on palkkaukseen. Jos tarkastelussa on ajanjakso kokonaisuudessaan, arvioitu palkkaero on 7,6 prosenttia työmarkkinoilla kokonaisuudessaan. Ero on yksityisellä sektorilla (7,8 %) hiukan suurempi verrattuna julkiseen (7,0 %).

Naisten ja miesten tilannetta Islannin työmarkkinoilla arvioiva raportti vahvistaa sen, että naisten ja miesten tilanteessa on edelleen eroja Islannissa, vaikka huomattavaa edistystäkin on tapahtunut. Naiset tekevät todennäköisemmin osa-aikatyötä ja jättäytyvät työmarkkinoilta tehdäkseen hoitotyötä palkatta. Raportista käy myös ilmi, että työnantajat eivät ole kovin innokkaita panostamaan naisten ammatilliseen kehittymiseen ja että miehille tarjotaan naisia useammin parempaa palkkaa. Naisilla on

myös miehiä useammin tapana hyväksyä ensimmäinen palkkatarjous, kun taas miehet tekevät usein oman vastahdotuksensa tarjottuun palkkaan. Palkkaero voi näin ollen syntyä jo työhönottotilanteessa ja jatkaa koko aktiivisen työuran ajan. Naisten alhaisempi tulotaso heijastuu alhaisempaan eläkekertymänä, joka maksetaan enimmäkseen valtionbudjetista. Siksi on myös kansantalouden kannalta tärkeää jatkaa työtä tasa-arvon edistämiseksi työmarkkinoilla.

Molempien tutkimusten analyysi osoittaa, että sukupuolten välinen palkkaero on pitkälti yhteydessä sukupuolittuneisiin työmarkkinoihin, mikä taas leimaa Islannin työmarkkinoita, kuten jo aiemmin todettiin. Kotityön jakamista kartoittaneissa tutkimuksissa on tuotu esiin, että sukupuolten väliset erot ovat kaventuneet, mutta että kotitöiden jakamiseen vaikuttaa edelleen naisten ja miesten tilanne työmarkkinoilla. Miehillä on usein naisia korkeampi palkka ja pidemmät työpäivät, ja siksi he osallistuvat naisia vähemmän kotitöihin. Palkkatasa-arvoa edistävä toimintaryhmä on tutkimushankkeiden kautta nostanut esiin tärkeitä näkökulmia sukupuolten välisestä palkkaeroista ja naisten ja miesten välisestä tilanteesta työmarkkinoilla. Me jatkamme politiikan tekoa toimintaryhmässä tavoitteenamme sukupuolittuneiden työmarkkinoiden purkaminen ja työn ja perheen yhteensovittaminen. Toimintaryhmä tulee jättämään ministerille toimenpide-ehdotuksensa joulukuussa 2016.

Vuoden 2008 tasa-arvolaisissa on väliaikainen säädös siitä, että sosiaali- ja asuntonministeri on vastuussa erityisen sertifiointijärjestelmän kehittamisestä samapalkkaisuuspolitiikan täytäntöönpanemiseksi yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Samana vuonna sosiaaliset kumppanit solmivat sopimuksen sertifiointijärjestelmän laatimisesta. Islannin samapalkkaisuusstandardi rakentuu näille säännöille ja on laadittu samoin periaattein kuin vastaavat kansainväliset samapalkkaisuusstandardit. Samapalkkaisuusstandardi julkaistiin Islannissa joulukuussa 2012 ja se on niin kutsuttu koestettu standardi eli valmis sertifiotavaksi. Sen tavoitteena on taata, että yritykset ja laitokset voivat käynnistää prosesseja, jotka takaavat sen, että palkkaukseen liittyvät kysymykset ja päätökset eivät merkitse epäyhdenvertaista kohtelua sukupuolen perusteella. Standardi on vapaaehtoinen eli yritykset ja julkiset laitokset voivat itse päättää ottavatko ne sen käyttöön. Sen tarkoitus on sama kuin muiden kansainvälisten standardien eli että ne yritykset, jotka täyttävät standardissa määritellyt samapalkkaisuusehdot, voivat saada alan toimijalta virallisen sertifiointin. Tämä prosessi on nyt käynnissä ja useat yritykset ja laitokset ovat panemas standardin täytäntöön.

3. Pohjoismaiden hallitukset ratifioivat Euroopan neuvoston yleis-sopimuksen naiseen kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi (Istanbulin sopimus). Poliisi- ja oikeuslaitos saavat koulutusta naiseen kohdistuvan väkivallan kysymyk-

sissä ja resursseja annetaan rikollisuuden torjuntaan ja oikeuskäsittelyihin.

Islanti allekirjoitti Istanbulin sopimuksen toukokuussa 2011 ja rikosoikeudellinen komitea valmistelee paraikaa lakiehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi. Hyvinvointiministeriö ja sisäministeriö tekevät lisäksi yhteistyötä ratifioinnin valmistelemiseksi, sillä osa käynnistettävistä tehtävistä kuuluu hyvinvointiministeriön alaisuuteen. Lisäksi sisäministeriö on pyytänyt Islannin yliopiston yhteydessä toimivaa Ihmisoikeusinstituuttia laatimaan tilannekatsauksen sopimuksen sisällöstä ja tarpeellisesta sopeuttamisesta Islannin lakeihin ja sääntöihin. Katsaus on julkaistu internetissä, ja ihmisiä on pyydetty kommentoimaan sitä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että ratifiointi ei edellytä suuria lakimuutoksia, mutta lainsäädäntöön tarvitaan pakkoaviolittoihin ja pakkosterilointeihin liittyen oma erityinen säädöksensä, samoin yleiseen rikoslakiin erillinen säädös kotiväkivallasta sekä lainkäyttöön ja vanhenemissääntöihin liittyviä muutoksia.

Ratifiointi tarkoittaa myös sitä, että Islannin viranomaisten täytyy toimeenpanna erilaisia hankkeita, joissa ne ovat jo tavalla tai toisella mukana. Näitä ovat esimerkiksi naisille tarkoitetun kriisikeskuksen toiminta, avustavan puhelimen toiminta, uhreille tarkoitetut palvelut ja tekijälle tarjottava apu. Lisäksi ammattiryhmille tulee tarjota valmennusta ja täydennyskoulutusta sekä rohkaista uudenlaiseen ajatteluun yhteiskunnassa. Viranomaisten tulee myös päivittää omat työprosessinsa ja sääntönsä mm. poliisin asioidenkäsittelyyn liittyen. Istanbulin sopimus on käännetty myös islanniksi.

Joulukuussa 2014 kolme ministeriä allekirjoitti yhteistyöjulistuksen toimenpiteistä väkivaltaa ja sen seurauksia vastaan. Julistuksessa todetaan, että ministerit haluavat tehdä yhteistyötä väkivallan ja sen tuhoisan vaikutuksen kitkemiseksi Islannin yhteiskunnasta, lisätä tiedottamista ja ennalta ehkäisevää työtä sekä parantaa yhteistyötä ja työprosesseja vahvistamalla väkivaltatapausten tutkintaan liittyvää yhteistyötä. Yhteistyössä on pääasiassa kyse lapsiin kohdistuvan väkivallan, lähisuhdeväkivallan, seksuaalisen, psyykkisen ja fyysisen sekä vammaisiin ja muihin heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä. Yhteistyö kattaa myös julkisen vihapuheen. Työtä johtaa hyvinvointiministeriö, ja kansallisen yhteistyön valmistelu sosiaalitoimen, lastensuojeluviranomaisten, koulu- ja terveysviranomaisten, poliisin ja syyttäjäviranomaisten kesken on jo aloitettu. Valtakunnalliset yhteistyöelimet Islannissa tulevat lisäksi laatimaan neljävuotisen väkivallan vastaisen toimintasuunnitelman. Samalla alan asiantuntijat käynnistävät säännöllisen vuoropuhelun.

Erityishuomiota kiinnitetään entistä parempiin työprosesseihin ja yhteistyöhön kaikkien niiden osapuolten välillä, jotka osallistuvat väkivallan vähentämiseen tähtääviin toimiin ja vahvistavat ennaltaehkäisevää työtä sekä tiedonvälittämistä julkisuuteen ja alan asiantuntijoille. Haluamme

myös vahvistaa poliisin toimintaedellytyksiä väkivaltarikosten selvittämisessä sekä parantaa oikeusjärjestelmään liittyvää koulutusta. Lisäksi hyvinvointipalveluiden toimintaedellytyksiä halutaan parantaa niin, että väkivallan uhreille voidaan tarjota rakentavaa tukea ja turvaa sekä auttaa tekijöitä kohtaamaan ongelmansa.

4. Pohjoismaiden viranomaiset keskittyvät enemmän väkivallan ja hyväksikäytön perimmäisiin syihin. Ehdotamme ennaltaehkäisyyn keskittyviä kansallisia kampanjoita, joissa yhteiskunta osoittaa nollatoleranssia väkivaltaa ja naisten alistamista kohtaan ja joissa lisäksi ehkäistään syyllisyyttä ja häpeää. Kampanjoiden tulee myös tuoda julki väkivallan ja naisprostituution perimmäisiä syitä. Väkivallan uhreiksi joutuneille naisille on taattava tietoa oikeuksista ja saatavilla olevasta avusta. Raiskaus tulee määritellä suostumuksen puutteeksi.

Työtä tehdään Islannin hallituksen ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman 2013–2016 pohjalta. Yksi suunnitelmaan liittyvistä hankkeista on koulutus ja tiedonvälitys alan asiantuntijoille, sekä hanke, jonka avulla pyritään lisäämään sekä tavallisten kansalaisten että alan asiantuntijoiden tietoisuutta ongelmasta. Hyvinvointiministeriö on laatinut suunnitelman pohjalta sopimuksen Kvennaathvarfið-kriisikeskuksen kanssa, joka takaa turvallisen kriisimajoituksen niille naisille, jotka ovat joutuneet tai joiden epäillään joutuneen ihmiskaupan uhreiksi. Sopimus mahdollistaa sen, että poliisi, kunnalliset hyvinvointipalvelut ja muut hyväksytyt yhteistyökumppanit voivat tarjota suojaa ja turvaa ihmiskaupan mahdollisille uhreille asian tutkinnan ollessa kesken samalla kun hyvinvointipalveluiden asiantuntijat voivat tarjota neuvontaa ja tukea. Kriisimajoituksessa asiantuntijatimi käy läpi naisen tilanteen ja huolehtii siitä, että hän saa riittävästi apua, turvaa ja suojaa myös kriisimajoituksesta lähdön jälkeen. Sopimuksen tullessa voimaan hyvinvointiministeriö myönsi rahoitusta Kvennaathvarfið-kriisikeskuksen työntekijöiden koulutukseen, jotta he täyttävät tiukemmat turvallisuusvaatimukset ja voivat hankkia erityisiä turvallisuusvarusteita.

Lisäksi hyvinvointiministeriö on lisännyt tukea väkivallan uhreille myöntämällä rahoitusta, jonka avulla Reykjavikin yliopistolliseen sairaalaan ja Akureyrin aluesairaalaan on perustettu kaksi psykologin virkaa. Psykologit tarjoavat apua väkivallan uhrien auttamiseksi. Lisäksi ministeriö valmistelee yleisen rikoslain § 206:ssa määriteltyä seksin oston kiellon toimeenpanon ja seurannan arviointia sekä ravintoloita, hotelleja ja julkisia tiloja koskevan lain § 4 striptease-kiellon toimeenpanon ja seurannan arviointia. Hankkeen tarkoituksena on taata, että seksin ostoa ja striptease-kieltoa koskevien lakien täytäntöönpano tapahtuu lakien edellyttämällä tavalla.

Lapsiin kohdistuvan seksuaalisen, psyykkisen ja fyysisen väkivallan ehkäisemiseen panostava hanke toteutettiin vuosina 2012–2015 sisäministeri-

ön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja hyvinvointiministeriön yhteistyönä. Tietoisuuden lisäämisen tavoitteena on ollut kartoittaa, koordinoita ja kannustaa asiantuntijaryhmää laaja-alaiseen ennaltaehkäisevään työhön yhteistyössä eri osapuolten kanssa, tutustua lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevään tutkimukseen sekä kannustaa yhteiskunnallisesti suurempaan tietoisuuteen. Tiedonlevitys ja ennaltaehkäisevä työ kohdistuu ennen kaikkea lapsiin, lasten kanssa työskenteleviin, oikeusjärjestelmään ja tavallisiin kansalaisiin. Hankkeeseen sisältyy paljon ennalta ehkäisevää toimintaa, muun muassa kahdeksanvuotiaille islantilaislapsille suunnattu nukketatteri, jonka avulla lapsille voidaan kertoa väkivallasta ja väkivallan uhreille tarjottavasta avusta. Hankkeen yhteydessä on järjestetty myös alan asiantuntijoille suunnattuja seminaareja eri puolella Islantia. Lisäksi kaikille islantilaisille lähetettiin kotiin postikortti, jossa kansalaisia muistutettiin ilmoitusvelvollisuudesta lapsiin kohdistuvissa väkivaltatapauksissa. Asiantuntijoille on laadittu tiedotusmateriaalia lapsiin kohdistuvien seksuaalisten hyväksikäyttör rikosten käsittelystä oikeusjärjestelmässä. Samasta aiheesta on järjestetty myös kursseja. Lisäksi hankkeessa on rahoitettu kahta lyhytelokuvaa. Toinen elokuvista on suunnattu peruskoulun yhdeksäsluokkalaisille ja toisen asteen opiskelijoille, ja siinä käsitellään seksin ja väkivallan välistä rajaa. Toinenokuva on suunnattu peruskoulun viides- ja kuudesluokkalaisille, ja siinä käsitellään itsekunnioitusta, ihmisten välisiä suhteita ja väkivaltaa.

5. Pohjoismaiden hallitukset toteuttavat vanhempainvapaajärjestelmän, joka johtaa naisten ja miesten väliseen yhdenvertaiseen vastuuseen lastenhoidosta. Niin ikään tulee taata laadukas julkinen päivähoito ja vanhustenhuolto.

Voimassa oleva laki vanhempainvapaasta on vuodelta 2000 (laki nro 95/2000), mutta sen voimaantulon jälkeen lakiin on tehty monia muutoksia esimerkiksi mitä tulee maksettaviin korvauksiin ja vertailukausien pituuteen suhteessa keskimääräiseen palkkaan ja vanhempainvapaan pituuteen. Tällä hetkellä tilanne on se, että Islannin vanhempainvapaarahaston kuukausikorvaus kokonaan vanhempainvapaalla olevalle vanhemmalle on 80 prosenttia keskimääräisestä bruttopalkasta tai laskennallinen korvaus vertailukaudelta, mikäli lapsi on syntynyt vuonna 2015 tai myöhemmin. Enimmäismäärä on 370 000 Islannin kruunua. Vanhempainvapaan pituus on tällä hetkellä 9 kuukautta, joista kolme kuukautta on korvamerkitty äidille, kolme kuukautta isälle ja loput kolme vanhemmat voivat jakaa haluamallaan tavalla. Vanhemmille maksettava korvaus on siis 80 prosenttia heidän palkastaan mainittuun enimmäissummaan saakka. Myös työmarkkinoiden ulkopuolella olevat vanhemmat ovat oikeutettuja vanhempainrahaan. Vanhempainvapaan ajalta kertyy tavalliseen tapaan työmarkkinaetuudet, kuten oikeus sairauspäivärahaan ja lomaraahaan. Vanhempainvapaan tavoitteena on muun muassa taata lapselle mahdollisuus viettää aikaa molempien vanhempien kanssa sekä antaa naisille ja miehille välineitä työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen.

Miesten vanhempainvapaa ja suurempi hoitovastuu perheessä voi näin ollen osaltaan kaventaa naisten ja miesten välisiä eroja niin, että naisia ryhmänä ei enää pidetä epävarmana työvoimana työmarkkinoilla samalla tavoin kuin miehiä. Lisäksi sillä että vanhemmat osallistuvat tasaveroisesti kotitöihin ja rikkovat perinteisiä sukupuolirooleja on kasvatuksellista merkitystä, joka pitkällä aikavälillä johtaa parempaan tasa-arvoon sukupuolten välillä. Lisäksi isien vanhempainvapaa antaa miehille paremman mahdollisuuden osallistua perhe-elämään ja nauttia siitä.

Tilastot osoittavat, että islantilaisvanhemmat ovat vanhempainvapaalain voimaantumisesta eli vuodesta 2000 lähtien yleisesti ottaen hyödyntäneet oikeuttaan vanhempainvapaaseen. Lisäksi tilastoista käy ilmi, että niiden isien osuus, jotka käyttävät oikeuttaan vanhempainvapaaksi tarkoitettuun osuuteen vanhempainvapaasta, on laskenut vuodesta 2009 lähtien, kun se sitä ennen kasvoi jatkuvasti vuosina 2001–2008. Niiden isien määrä, jotka eivät käytä isille varattua kolmen kuukauden osuutta vanhempainvapaasta, on myös kasvanut tasaisesti aina lain hyväksymisestä lähtien. Kaikkein selkeimmin kehityssuunta näkyi finanssikriisin aikaan vuonna 2008. Tämän johdosta sosiaali- ja asuntonministeri asetti joulukuussa 2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotuksia Islannin vanhempainvapaan tulevaisuuslähtöiseksi politiikaksi. Työryhmässä on mukana julkisen sektorin ja työmarkkinoiden osapuolten edustajia. Ryhmän tärkein tehtävä on arvioida, miten voidaan parhaiten taata se, että jatkossa päästään vanhempainvapaalain tavoitteeseen eli että taataan se, että lapsella on yhteys molempiin vanhempiin ja vanhemmilla puolestaan mahdollisuus perheen ja työelämän yhteensovittamiseen. Työryhmä tulee myös ehdotuksissaan arvioimaan, miten vanhempainvapaajärjestelmän tärkeimmät tavoitteet – eli että perheen tulotaso laskee mahdollisimman vähän vanhempien ollessa vanhempainvapaalla hoitamassa lapsiaan ja että lapsi siirtyy vanhempainvapaan päättyessä saumattomasti päivähoitojärjestelmän piiriin – voidaan jatkossa saavuttaa.

6. Pohjoismaiden hallitukset laativat lakeja naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi, joihin sisältyy seksikaupan kriminalisointi, ellei sellaista lainsäädäntöä vielä ole olemassa. Kehitetään vahvoja vetäytymisstrategioita, joiden avulla naiset voivat jättää prostituution, ja vahvistetaan poliisin ja oikeuslaitoksen edellytyksiä asettaa syytteeseen seksipalveluja ostavat henkilöt ja parittajat sekä toimia järjestäytyntä rikollisuutta vastaan.

Yleisen rikoslain nro 19/1940 § 206 mukaan seksin osto on rangaistava teko Islannissa. Henkilö, joka tarjoaa seksiä maksua tai muunlaista korvausta vastaan, voidaan tuomita sakkoihin tai enintään vuoden vankeusrangaistukseen. Henkilö, joka tarjoaa maksua tai muunlaista korvausta alaikäisen kanssa harjoitettavasta seksistä, voidaan tuomita sakkoihin tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Lisäksi henkilö, joka kaupaa toisten tarjoamia seksuaalipalveluita ansaitsemistarkoituksessa,

voidaan tuomita enintään neljän vuoden vankeusrangaistukseen. Poliisin mukaan Islannissa paljastuu vuosittain muutama ihmiskauppatapaus, mutta monia niistä on vaikea tutkia, sillä uhrit katoavat usein maasta ennen kuin asia on ehditty ottaa käsittelyyn. Yhteensä 30 miestä syytettiin vuonna 2013 seksin ostosta. Vuonna 2014 luku oli 40 miestä.

7. Pohjoismaiden hallitukset asettavat selkeät tavoitteet naisten todellisille mahdollisuuksille harjoittaa kansalaisuuttaan ottaen erityisesti huomioon syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tarpeet ja heihin kohdistettavat panostukset. Viranomaiset priorisoivat naispoliitikkoihin ja muihin julkisuudessa esiintyviin naisiin kohdistuvan verkkovihan ja häirinnän torjuntaa.

Medialla on tärkeä rooli demokraattisessa yhteiskunnassa. Islannin hallituksen mielestä on erittäin tärkeää taata se, että kaikilla on mahdollisuus osallistua julkiseen keskusteluun. Opetus- ja kulttuuriministeriö aikoo laatia vuosina 2014–2018 eli julkisen tasa-arvon toimintasuunnitelman ollessa voimassa tutkimuksen sukupuolten osallistumisesta mediassa käytävään keskusteluun sekä alan ohjelmapolitiikkatyöstä. Tehtävänä on tutkia muun muassa sukupuolten näkyvyyttä mediakeskustelussa ja mahdollisuutta osallistua mediassa käsiteltäviin aiheisiin; tutkia missä määrin ja miten naisia ja miehiä käsitellään julkisuudessa stereotyyppisten sukupuoliroolien kautta; tutkia sukupuolittuneen vihapuheen laajuutta ja luonnetta ja muovata politiikkaa ja lisätä tietoisuutta.

Islannin sosiaali- ja asuntonministeri sekä tasa-arvoneuvosto järjestävät 25. lokakuuta 2015 YK:n naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena päivänä tasa-arvokonferenssin naisten ja miesten välisiä oikeuksia ja tasa-arvoa koskevan lain nro 10/2008 mukaisesti. Konferenssissa tullaan keskittymään naisten tilanteeseen ja sukupuolittuneisiin ilmaisuihin julkisessa tilassa. Tavoitteena on nostaa esiin sukupuolten erilainen asema mediassa sekä pohtia sukupuolittuneen vihapuheen laajuutta ja luonnetta mediassa.

8. Pohjoismaiden hallitukset rahoittavat naisjärjestöille annettavan toimeksiannon, jolla naisten oikeuksien yleissopimusta ja Pekingin toimintasuunnitelmaa tehdään tunnetuksi ja poliittisia vaikutuksia näkyvöitetään.

Islannin hallitus tekee tiiviisti yhteistyötä naisasialiikkeen kanssa, ja yhteistyöstä on muun muassa tasa-arvolaissa erikseen säädetty. Lisäksi ministeri nimittää aina parlamenttivaalien jälkeen yhteensä 11 henkilöstä koostuvan tasa-arvoneuvoston, johon naisasialiikkeen liitto valitsee neljä omaa edustajaansa. Tasa-arvoneuvosto tekee tiiviisti yhteistyötä tasa-arvoasioiden keskuksen kanssa ja toimii neuvoa antavana elimenä ministerin ja tasa-arvoasioiden keskuksen hallintojohtajan suuntaan tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä.

Norja

Norjassa tehtävä työ naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Vastaus kysymykseen siitä, miten Pohjoismaat aikovat toteuttaa Malmössä 2014 pidetyn Pohjoismaisen foorumin loppulausunnon suosituksia.

Pohjoismaiden ministerineuvoston ja sen puheenjohtajana toimivan Tanskan yhteydenotto Pohjoismaiden neuvoston sosiaalidemokraattisen ryhmän 4.6.2015 lähettämän kirjeen johdosta. Kirjeessä kysytään, miten Pohjoismaat aikovat toteuttaa Malmössä 2014 pidetyn Pohjoismaisen foorumin suosituksia.

Miten hallitukset käyttävät Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjaa tasa-arvotyössään?

Norjassa tehtävä työ naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi

Aluksi voidaan todeta, että Norjan hallitus haluaa edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa omassa työssään. Yleistavoitteena on, että kaikilla tulee olla samat mahdollisuudet ja vapaudet tehdä omia valintoja sukupuolesta, etnisestä taustasta, uskonnosta, vammaisuudesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Hallitus haluaa vahvistaa tasa-arvoa ja luoda paremman suojan syrjintää vastaan. Sellainen yhteiskunta, jossa ei harjoiteta syrjintää, on edellytys tasa-arvolle ja tasaveroisille mahdollisuuksille. Siksi hallitus haluaa luoda vahvan ja selkeän lainsäädännön, joka kieltää syrjinnän ja takaa tehokkaan oikeusjärjestelmän.

Norjan hallituksen mielestä hyvä ja läheinen yhteys kansalaisyhteiskunnan kanssa on tärkeää. Siksi osallistuin Norjan tasa-arvoministerinä Malmössä 2014 pidettyyn Pohjoismaiseen foorumiin. Sen päätösasiakirja on tärkeä avaus kansalaisyhteiskunnalta ja sisältää joukon ehdotuksia sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Norjan hallitus ottaa kaikki työhön liittyvät ehdotukset mielellään vastaan samalla, kun sillä on omat priorisointinsa ja se haluaa edistää omaa tasa-arvopoliittikaansa.

Norjan hallitus toivoo, että syrjinnän vastainen suoja on aina yhtä hyvä syrjimisperusteesta riippumatta. Jokaisen on helposti saatava tietää, millaisen suojan syrjintää vastaan saa. Samalla toivomme kaikkien ymmärtävän, että jokaisella on velvollisuus olla harjoittamatta syrjintää. Tämä on syynä siihen, että Norjan hallitus esittää nyt, että kaikki syrjintää käsittelevät lait kootaan yhdeksi laiksi. Ajatus yhteisestä tasa-arvo- ja syrjinnänvastaisesta laista perustuu ihmisoikeuksiin. Yksi yhteinen laki on yleisten ihmisoikeussopimusten lähestymistavan mukainen. Lakiesitys tullaan lähettämään lausuntokierrokselle syksyllä 2015. Hallitus toivoo voivansa edelleen kehittää laissa määriteltyä syrjinnän vastaista suojaa ja katsoo, että tärkeässä asemassa on nimenomaan aineellinen suoja, ei se miten monta lakia asiasta on säädetty. Tavoitteena on, että lakien yhdistämisellä

syjinnän vastainen suoja on käyttäjäystävällisempi, yhtenäisempi, helpommin hahmotettavissa ja oikeudenmukaisempi.

Hallitus toivoo voivansa luoda tasa-arvopoliittikkaa, jonka avulla pyritään poistamaan esteet ja byrokratia ja sen sijaan edistämään valinnanvapautta ja joustavuutta naisten ja miesten elämässä.

Hallitus tulee antamaan syksyn 2015 aikana selonteon suurkäräjille tasa-arvosta. Siinä otetaan esiin keskeisiä tasa-arvon haasteita, jotka liittyvät esimerkiksi kasvuun ja koulutukseen, työelämään, elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen sekä terveyteen ja väkivaltaan. Selonteossa otetaan esiin myös naisiin ja miehiin liittyviä erityisiä ongelmia. Norjan hallitus haluaa saada myös miehet mukaan tasa-arvotyöhön. Myös tasa-arvoinen vanhemmuus on sille tärkeä asia. Selonteossa käsitellään myös maahanmuuttajaväestön tasa-arvohaasteita.

Hallitus toivoo, että naisilla ja miehillä, tytöillä ja pojilla, olisi yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet hyödyntää mahdollisuuksiaan.

Hallituksen erityinen painopistealue on työ lähisuhdeväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Lähisuhdeväkivalta on sekä rikollisuus- että kansanterveysnäkökulmasta ongelma. Hallitus on laatinut aiheesta toimintasuunnitelman ”Elämä ilman väkivaltaa”, joka on voimassa 2014–2017. Hallitus edistää myös työtä pakkoavioliittojen, sukupuolielinten silpomisen ja vahvasta sosiaalisesta kontrollista erilaisissa ympäristöissä tapahtuvien pakkotilanteiden ehkäisemiseksi. Pakkoavioliittojen, sukupuolielinten silpomisen ja nuorten vakavan vapaudenriiston vastainen toimintasuunnitelma on voimassa 2013–2016. Lähisuhdeväkivallan vastainen työ on yksi viidestä pääalueesta, jotka mainitaan erityisesti tulevassa sukupuolten välistä tasa-arvoa käsittelevässä hallituksen selonteossa suurkäräjille.

Kaikki viisi hallituksen selonteossa mainittua tasa-arvon pääteemaa on nostettu esiin tärkeinä kysymyksinä myös Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjassa. Siksi on tärkeää tuoda esiin, että olemme hallituksen selonteon laadinnan yhteydessä järjestäneet joukon kokouksia, joissa on pohdittu selonteossa käsiteltäviä aiheita. Kokouksissa on eritoten korostettu hyvää vuoropuhelua naisasia-, perhe- ja tasa-arvopoliittisten järjestöjen ja alan toimijoiden välillä, jotta heidän näkemyksensä voidaan huomioida tulevaisuuden tasa-arvopoliitikassa. Järjestöt ja alan toimijat on myös kutsuttu osallistumaan hallituksen yhteistyöhön YK:n naisten asema -toimikunnan (CSW) kanssa sekä CEDAW-yleissopimuksen raportointiin.

Oman työn tuloksellisuus on tärkeää sukupuolten välisen tasa-arvon varmistamiseksi. Siksi hallitus pohtii tasa-arvokysymyksiä säännöllisesti työmarkkinoiden osapuolten kanssa. Työmarkkinoiden osapuolet ovat olleet osallisina sekä yhteisen tasa-arvo- ja syrjinnänvastaisen lain että sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevan selonteon laadinnassa.

Norjan hallitus pitää demokratiaa ja osallistumista julkiseen keskusteluun tärkeänä. Yhtä lailla tärkeä on sen mielestä kansalaisyhteiskunnan laatima

päätösasiakirja. Hallitus tekeekin aktiivisesti työtä julkisen vihapuheen kitkemiseksi. Kyseessä on demokraatioongelma, mikäli julkisesta keskustelusta maksettava hinta on se, että esimerkiksi naiset osallistuvat siihen miehiä vähemmän. Hallitus seuraa vihapuheen vastaista työtä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti, muun muassa tasa-arvoalan pohjoismaisen yhteistyön kautta (MR-JÄM). Vihapuheen kitkemiseksi tehtävää työtä punnitaan suhteessa sananvapauteen (perustuslain § 100 sananvapaudesta).

Eräs tasa-arvopolitiikan keskeinen strategia on sisällyttää tasa-arvonäkökulma kaikkeen poliittiseen toimintaan kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Tämä näkemys nostetaan esiin myös päätösasiakirjassa. Viranomaisten työssä sektorivastuun strategia pätee myös tasa-arvon osalta. Se tarkoittaa, että jokaisella ministeriöllä on vastuu tasa-arvoasioista omalla toimialallaan. Lapsi-, tasa-arvo- ja kotoutusministeriöllä on tasa-arvopolitiikan koordinoituvastuu. Lapsi-, nuoriso- ja perheasioiden virasto (Bufdir) vastaa valtion tasa-arvo- ja syrjinnänvastaisesta työstä. Sen lisäksi että virastolla on vastuu tasa-arvokysymyksistä, se hallinnoi myös perhe- ja tasa-arvopoliittisille järjestöille tarjottavia tukijärjestelmiä.

Pohjoismaisen foorumin päätösasiakirjassa painotetaan myös naisten ja miesten välisen tasa-arvotyön globaalia ulottuvuutta. Tämä on Norjan hallituksen erityinen painopistealue. Nais- ja kehitysyhteistyöorganisaatio FOKUS on hallituksen läheinen yhteistyökumppani kansainvälisessä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistävässä työssä. Se auttaa hallitusta yhteistyössä YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW) kanssa. Lisäksi sille on tänä vuonna myönnetty avustusta Pekingin julistuksen 20-vuotisjuhlan viettoon. FOKUS on saanut tänä vuonna myös avustusta UN Womenin HeForShe -kampanjan lanseeraukseen Norjassa.

Norja haluaa jatkaa kansainvälistä työtä naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien (SRHR) edistämiseksi. Konfliktialueilla asuvat naiset ja tytöt ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Siksi Norja tukee täysimittaisesti YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325: ”Naiset, rauha ja turvallisuus”. Hallitus on laatinut aiheesta oman eri hallinnonalojen välisen toimintasuunnitelman.

Viimeisenä vaan ei vähäisimpänä yksi Norjan kehitysapupolitiikan painopistealueista on koulutus – eritoten naisten ja tyttöjen koulutus. Koulutuksen avulla naiset ja tytöt voivat parantaa elämäntilannettaan sekä taloudellisesti että poliittisesti.

Ruotsi

Tasa-arvokysymyksillä on tärkeä asema Ruotsin hallituksen työssä, ja Ruotsin hallitus on feministinen. Tavoitteena on, että naisilla ja miehillä on yhtäläinen valta ja mahdollisuus vaikuttaa yhteiskuntaan ja omaan elämäänsä. Osatavoitteena on vallan ja vaikutusmahdollisuuksien tasa-

puolinen jakaantuminen sukupuolten kesken, taloudellinen tasa-arvo, palkattoman koti- ja hoivatyön tasapuolinen jakaantuminen sukupuolten kesken sekä miesten naisiin kohdistaman väkivallan ehkäisy.

1. Pohjoismaiden valtioiden talousarviot sekä kuntien ja aluehallinnon talousarvioissa sukupuolinäkökulma tehdään näkyväksi taloudellisissa päätöksissä ja tasa-arvopoliittisia tavoitteita seurataan ja ne asetetaan uusien panostusten perustaksi sekä sisällytetään Post 2015 -asialistalle.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen on 1990-luvulta lähtien ollut keskeinen poliittinen strategia työssä kohti tasa-arvoista yhteiskuntaa. Hallitus tekee työtä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi useilla eri tasoilla ja aloilla. *Gender budgeting* tarkoittaa tasa-arvonäkökulman sisällyttämistä budjettiprosessiin. Ruotsin valtioneuvoston kansliassa tehdään kehitystyötä sukupuolineutraalin budjetin vahvistamiseksi. Keväällä 2015 työn painopiste on ollut menetelmien kehittämisessä ja tasa-arvoanalyysien laadinnassa. Yleisten tasa-arvopoliittisten tavoitteiden ohella tehdään lisäksi työtä tasa-arvotavoitteiden konkretisoimiseksi eri politiikka-aloilla. Työ jatkuu valtioneuvoston kansliassa työtapojen ja rutiinien kehittämiseksi ja suuntaviivojen laatimiseksi, jotta tasa-arvonäkökulma sisällytetään jatkossa luontevana osana budjettiprosessiin. Tasa-arvopoliittikan tavoitteet ovat kattavia, pitkän aikavälin tavoitteita. Hallitus seuraa tasa-arvopoliittisten tavoitteiden toteutumista valtion talousarviossa erilaisten indikaattoreiden avulla.

Osana viranomaisten tasa-arvotyön vahvistamista yhteensä 41 viranomaista on saanut hallitukselta toimeksiannon laatia suunnitelman siitä, miten sukupuolinäkökulman valtavirtaistamistyötä tullaan tekemään vuosina 2016–2018. Göteborgin yliopiston sukupuolitutkimuksen kansallisen sihteeristön tehtävänä on tukea viranomaisten työtä.

Kuntatasolla työ sukupuolten välisen tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamiseksi jatkuu Ruotsin kuntien ja maakäräjien liiton (SKL) tuella Kuns-kapsspridning genom modellkommuner -hankkeen kautta. Hanke on keino edelleen vahvistaa työtä tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamiseksi kunta- ja maakäräjätasolla sekä käyttää niitä tietoja ja kokemuksia, joita on saatu aiempien panostusten kautta.

Ruotsi ja muut EU:n jäsenvaltiot ovat Post-2015-neuvotteluissa tuoneet esiin, että ihmisoikeus- ja tasa-arvonäkökulma tulee huomioida asetetuissa tavoitteissa eri osapuolten osallistumisesta ja että sen tulee heijastua myös näissä prosesseissa toteuttamiseen, tarkasteluun ja seurantaan varatun rahoituksen muodossa.

2. Pohjoismaiden hallitukset ryhtyvät konkreettisiin toimenpiteisiin naisten ja miesten välisten tuloerojen vähentämiseksi ja valvovat työn etenemistä.

Hallitus on antanut keskeisille viranomaisille, kuten sosiaalivakuutusviranomaiselle (Försäkringskassan) ja työnvälitysviranomaiselle (Arbetsförmedlingen), selkeämmän toimeksiannon tehdä työtä tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi hallitus on ehdottanut kunnallisen hoitorahan poistamista, sillä se ei edistä naisten asemaa työmarkkinoilla. Hoitorahan turvin vanhemmat ovat voineet jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan julkisen päivähoidon sijaan. Hallitus on ehdottanut, että kunnallista tukea korotetaan niiden kuntien osalta, jotka tarjoavat lapsille hoitoa iltaisin, öisin ja viikonloppuisin, ja että tuki muutetaan tästä vuodesta lukien pysyväksi. Hallitus tulee myös ehdottamaan, että työnantajat veloitetaan ottamaan vuotuiset palkkakartoitukset uudelleen käyttöön, sillä ne ovat tärkeä keino torjua sukupuolesta johtuvia perustelemattomia palkkaeroja. Lisäksi hallitus ehdottaa, että kummallekin vanhemmalle korvamerkitään vielä yksi kuukausi vanhempainrahasta. Hallitus tulee jatkotyössään tasa-arvon ja työelämän edistämiseksi huomioimaan vuosina 2011–2015 toimineen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan ehdotukset.

3. Pohjoismaiden hallitukset ratifioivat Euroopan neuvoston yleis-sopimuksen naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi (Istanbulin sopimus). Poliisi- ja oikeuslaitos saavat koulutusta naisiin kohdistuvan väkivallan kysymyksissä ja resursseja annetaan rikollisuuden torjuntaan ja oikeuskäsittelyihin.

Ruotsi ratifioi Istanbulin sopimuksen toukokuussa 2014. Sen aikaansaamat lakimuutokset astuivat voimaan 1. heinäkuuta 2014.

Lakimuutosten myötä Ruotsissa säädettiin uusi, pakkoavioliitot kieltävä laki. Lain rikkomisesta voidaan tuomita korkeintaan neljän vuoden vankeusrangaistukseen. Rikoksessa on kysymys siitä, että joku laittomasti pakottaen tai henkilön haavoittuvaa asemaa hyödyntäen pakottaa tämän naimisiin tai avioliiton kaltaiseen suhteeseen.

Myös valmistelevat teot on säädetty rangaistaviksi. Tämä on toteutettu osin niin, että pakkoavion yrityksestä tai valmistelusta on tehty rangaistavaa, ja osin niin, että lakiin kirjataan yritykset kiertää lakia niin sanotun harhaanjohtavan pakkoavioliittomatkan keinoin.

Lisäksi mahdollisuutta tunnustaa ulkomailla solmittu lapsi- tai pakkoavioliitto rajoitetaan. Samoin rajoitetaan mahdollisuutta tunnustaa avioliitto, joka on solmittu ilman molempien osapuolten läsnäoloa (valtakirja-avioliitto).

Useat oikeuslaitosten viranomaiset ovat tarjonneet henkilökunnalle koulutusta eritoten tällaisten tapausten käsittelyssä. Esimerkiksi Ruotsin Rikosuhriviranomaisen tehtävänä on kehittää ja ottaa käyttöön koulutusohjelma seksuaalirikosten uhrien tukemiseksi rikosilmoituksen laadinnan, esitutkinnan ja oikeuskäsittelyn yhteydessä. Ohjelma on suunnattu muun muassa syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinten henkilökunnalle sekä asianajajana toimiville henkilöille.

Oikeuslaitoksen viranomaiset ovat monella tavoin parantaneet rikoksen uhreille tarjottavaa tietoa. Rikosuhriviranomainen on esimerkiksi levittänyt tietoa rikoksen uhrin oikeuksista sekä alan ammattilaisille että kolmannen sektorin toimijoille. Viranomainen jakaa myös nettisivujensa kautta tietoa rikoksen uhrin tilanteesta yhteiskunnassa. Tiedotusmateriaalia on painettu useilla kielillä.

Niin hallitus kuin oikeuslaitoskin on tehnyt viime vuosina useita aloitteita, joiden tarkoituksena on ollut kehittää ja parantaa rikoksen uhriksi joutuneille annettavaa tukea. Poliisi on ottanut käyttöön erityiset suunta-aviivat yhtenäisemmän, strukturoidumman ja ammattimaisemman rikosuhrityön edistämiseksi. Rikoksen uhrin kanssa tekemisissä oleville on olemassa myös käsikirja, joka tarjoaa tukea muun muassa uhrin kohtaamisessa, tietoa, dokumentaatiota ja seuranta. Myös syyttäviviranomainen on laatinut käsikirjan rikoksen uhrin kohtaamisesta. Sen tarkoituksena on tarjota syyttäjille evästystä ja yhtenäistää rikoksen uhrin kohtaamiskäytäntöjä. Tuomioistuinlaitos on saanut tehtäväksi laatia strategioita Ruotsin tuomioistuinten työhön osapuolten ja tuomioistuinten kanssa yhteydessä olevien eri tahojen kohtaamiseksi. Hallitus harkitsee myös muita toimia alalla.

Hallitus on toteuttanut panostuksia kriminaalihuollon väkivaltaisia miehiä kohtaan suunnattuun toimintaan. Panostuksilla on ollut selkeä vaikutus, ja ne ovat johtaneet muun muassa siihen, että rikoksesta tuomituille miehille suunnattujen hoito-ohjelmien lukumäärä on lisääntynyt merkittävästi. Kriminaalihuolto on vuonna 2013 saanut tehtäväksi tehostaa uusintarikollisuuden ennaltaehkäisevää työtä eri toimin, jotka on suunnattu tuomituille ja jotka toteutetaan tuomion suorittamisen yhteydessä. Työssä keskitytään ennen kaikkea suunnittelemaan elämää vapautuksen jälkeen yhdessä asianomaisten kanssa rikoksen uusimisen ehkäisemiseksi. Toimeksiannosta julkistetaan selonteko maaliskuussa 2017.

Pohjoismaiden viranomaiset keskittyvät enemmän väkivallan ja hyväksikäytön perimmäisiin syihin. Ehdotamme ennaltaehkäisyyn keskittyviä kansallisia kampanjoita, joissa yhteiskunta osoittaa nollatoleranssia väkivaltaa ja naisten alistamista kohtaan ja joissa lisäksi ehkäistään syyllisyyttä ja häpeää. Kampanjoiden tulee myös tuoda julki väkivallan ja naisprostituution perimmäisiä syitä. Väki-

vallan uhreiksi joutuneille naisille on taattava tietoa oikeuksista ja saatavilla olevasta avusta. Raiskaus tulee määritellä suostumuksen puutteeksi.

Destruktiivisten maskuliinisuusnormien muuttamiseksi hallitus on antanut Nuoriso- ja kansalaisyhteiskunta-asioiden viranomaiselle (MUCF) tehtäväksi toimia aktiivisesti, jotta kunnat ja organisaatiot tekisivät työtä sellaisten väkivaltaa ehkäisevien ohjelmien parissa, joissa keskitytään nimenomaan normimuutokseen. Lisäksi hallitus on antanut Kouluvirastolle tehtäväksi arvioida Ruotsissa vuonna 2015 käyttöön otetun, väkivaltaa ehkäisevän ohjelman vaikutuksia.

Polisiviranomaisen tehtävänä on ollut toteuttaa valtakunnallinen lähisuhdeväkivaltaa käsittelevä kampanja. Sen tarkoituksena on ollut lisätä ihmisten tietoisuutta lähisuhdeväkivaltarikoksista sekä kannustaa ihmisiä tekemään niistä rikosilmoitus poliisille. Itä-Götanmaan lääninhallitus on yhdessä poliisin kanssa toteuttanut lapsille ja nuorille suunnatun tiedotuskampanjan kunniaväkivallan uhreille tarjottavasta avusta.

Sosiaalipalveluilla on erityisvastuu siitä, että väkivallan uhreiksi joutuneet naiset saavat tarvitsemaansa tukea. Sosiaalipalvelulain (SoL 3. luku 1 §) mukaan sosiaalipalveluiden tulee tiedottaa kunnan sosiaalipalveluita. Hallitus on antanut Sosiaalihallitukselle tehtäväksi seurata, millaista tietoa kunnat saavat vuotuisen seurannan eli niin kutsuttujen avointen vertailujen kautta. Tämä on osa hallituksen työtä, jonka avulla se varmistaa, että kunnat tarjoavat rikoksen uhreille kyllin laadukasta tukea.

Hallitus on myös vastuussa siitä, että tukitoimiin liittyvää tietoa ja Kansallisen naisten turvakeskuksen (NCK) tukipuhelintoimintaa (Kvinnofrids-linjen) kehitetään ja niiden laatu varmistetaan.

Hallitus on käynnistänyt selvityksen, jonka tarkoituksena on kartoittaa väkivaltarikosta ja pohtia suostumukseen pohjautuvaa sääntelymallia sekä mahdollisen erityisen rangaistusvastuun käyttöönottoa laiminlyöntirikoksille, joissa on kyseessä raiskaus. Työstä on annettava selvitys viimeistään 1. lokakuuta 2016.

5. Pohjoismaiden hallitukset toteuttavat vanhempainvapaajärjestelmän, joka johtaa naisten ja miesten väliseen yhdenvertaiseen vastuuseen lastenhoidosta. Niin ikään tulee taata laadukas julkinen päivähoito ja vanhustenhuolto.

Hallitus on jättänyt valtiopäiville esityksen, jonka mukaan vielä yksi kuukausi vanhempainrahasta (joka on yhteensä 480 päivää) varataan kummallekin vanhemmalle. Esityksen tarkoituksena on edistää tasa-arvoa vanhempien kesken kotitöiden jakamisessa ja lapsen hoidossa. Lisäksi se edistää työmarkkinoiden tasa-arvoa sekä vahvistaa lapsen oikeutta molempiin vanhempiin. Hallitus on myös ilmoittanut, että se tulee syksyllä

2015 käynnistämään selvityksen, jossa koko vanhempainvakuutusjärjestelmä tullaan käymään läpi.

6. Pohjoismaiden hallitukset laativat lakeja naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi, joihin sisältyy seksikaupan kriminalisointi, ellei sellaista lainsäädäntöä vielä ole olemassa. Kehitetään vahvoja vetäytymisstrategioita, joiden avulla naiset voivat jättää prostituution, ja vahvistetaan poliisin ja oikeuslaitoksen edellytyksiä asettaa syytteeseen seksipalveluja ostavat henkilöt ja parittajat sekä toimia järjestäytyneitä rikollisuutta vastaan.

Seksin osto on ollut kiellettyä Ruotsissa vuodesta 1999 lähtien. Seksin oston kriminalisoinnin tarkoituksena on vähentää seksin oston kysyntää. Hallitus tekee työtä tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan sekä prostituution ja seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvan ihmiskaupan ehkäisemiseksi miesten naisiin kohdistaman väkivallan vastaisessa työssä. Hallitus on antanut Tukholman lääninhallitukselle valtuudet jatkaa vuonna 2015 työtä prostituution ja ihmiskaupan vastaisen työn koordinoimiseksi kansallisella tasolla. Lääninhallitukset ovat saaneet hallitukselta toimeksiannon koordinoita ja tukea työtä kaikenlaisen miesten naisiin kohdistaman väkivallan, mukaan lukien prostituutio ja seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuva ihmiskauppa, kitkemiseksi paikallisella ja alueellisella tasolla.

Prostituoiduilla sekä seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvan ihmiskaupan uhreilla on oikeus kaikkeen sosiaalipalveluiden tarjoamaan tukeen. Tukitoimiin voi kuulua turvakoti, apu viranomaisyhteyksissä, taloudellinen tuki, tulkkauspalvelut ja psykososiaalinen tuki. Ihmiskaupan uhreille tarjottava tuki on samanlaista kuin rikoksen uhrien saama tuki. Kohderyhmälle on tarjolla myös erityispalveluja. Esimerkiksi prostituoidut ja seksuaalisiin hyväksikäyttötarkoituksiin tapahtuvan ihmiskaupan uhrin voivat saada apua suurissa kaupungeissa sijaitsevista erityisesti prostituutioon keskittyvistä yksiköistä.

Poliisin erityiset prostituutioryhmät Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössä tekevät työtä seksin oston kiellon noudattamiseksi asettamalla seksin ostajia syytteeseen. Prostituutioryhmät tekevät yhteistyötä sosiaalipalvelujen kanssa.

Hallitus tutkii parhaillaan mahdollisuutta nostaa ruotsalaisessa tuomioistuimessa kante ulkomailla tapahtuvasta seksin ostosta. Hallituksen kannan mukaan seksin osto on tuomittavaa tapahtuipa se Ruotsissa tai ulkomailla.

7. Pohjoismaiden hallitukset asettavat selkeät tavoitteet naisten todellisille mahdollisuuksille harjoittaa kansalaisuuttaan ottaen erityisesti huomioon syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tarpeet

ja heihin kohdistettavat panostukset. Viranomaiset priorisoivat naispoliitikoihin ja muihin julkisuudessa esiintyviin naisiin kohdistuvan verkkovihan ja häirinnän torjuntaa.

Hallitus jatkoi vuonna 2015 Ruotsin valtion medianeuvoston (Statens medieråd) toimeksiannosta, jossa se tukee Euroopan neuvoston vihapuheenvastaista kampanjaa (No Hate Speech Movement). Sen tarkoituksena on ehkäistä seksismiä, muukalaisvihaa, väkivaltaista ekstremismia ja muita suvaitsemattomuuden muotoja internetissä sekä edistää ihmisoikeuksia, demokratiaa ja tasa-arvoa internetissä. Kampanjan kohderyhmä ovat lapset ja nuoret, koulujen henkilökunta ja vanhemmat.

Rikoksantorjuntaneuvoston (BRÅ, Brottsförebyggande rådet) tehtävänä on laatia kartoitus luottamustehtävissä oleviin henkilöihin kohdistuvan uhkailun, väkivallan ja ahdistelun laajuudesta ja kehityksestä vuonna 2014. Kartoituksen tulokset esitellään hallitukselle maaliskuussa 2016. Ajatuksena on, että kartoitus toimii pohjana tuleville toimenpiteille, joiden tarkoituksena on torjua ja ehkäistä luottamustehtävissä oleviin henkilöihin kohdistuvaa uhkailua, väkivaltaa ja ahdistelua.

Rikoksantorjuntaneuvosto on saanut vastaavan hallituksen toimeksiannon vuosina 2012 ja 2013. Neuvosto on tehtävänannon yhteydessä analysoinut tuloksia sukupuolinäkökulmasta ja havainnut muun muassa sen, että puheenjohtajatehtävissä toimivat naiset ovat samassa asemassa olevia miehiä huomattavasti alttiimpia uhkailulle, väkivallalle ja ahdistelulle (2013). Tulokset pohjaavat kyselytutkimukseen, jossa haastateltiin lähes 14 000 Ruotsin valtiopäivien ja valtuustojen edustajaa.

8. Pohjoismaiden hallitukset rahoittavat naisjärjestöille annettavan toimeksiannon, jolla naisten oikeuksien yleissopimusta ja Pekingin toimintasuunnitelmaa tehdään tunnetuksi ja poliittisia vaikutuksia näkyvöitetään.

Hallitus arvostaa naisjärjestöjen tukea tasa-arvotyössä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Nuoriso- ja kansalaisyhteiskunta-asioiden viranomaisella (MUCF) on saanut hallitukselta toimeksiannon, jonka puitteissa se muun muassa myöntää naisjärjestöille varoja tasa-arvohankkeiden toteuttamiseen. (Tasa-arvohankkeiden ohella MUCF myöntää naisjärjestöille myös järjestötukea.)

Naisjärjestöt kuuluvat hallituksen tasa-arvotyön foorumina toimivaan tasa-arvoneuvostoon, joka on vuodesta 1983 lähtien koonnut yhteen joukon erilaisten aatteellisten järjestöjen ja jopa poliittisten puolueiden edustajia keskustelemaan ja vaihtamaan ajatuksia työstä tasa-arvon hyväksi. Neuvostoa johtaa tasa-arvoministeri. Se kokoontuu neljä kertaa vuodessa ja nostaa esiin tärkeitä ja ajankohtaisia tasa-arvopoliittisia kysymyksiä. Naisjärjestöt kutsutaan myös tasa-arvoneuvostoon kuulemaan YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW) vuosittain järjes-

tettävän kokouksen raportoinnista. Osa järjestöjen edustajista on myös mukana Ruotsin CSW-valtuuskunnassa. Neuvostoon kuuluu 56 järjestöä tai verkostoa.

Hallitus kutsuu myös aatteelliset järjestöt mukaan kertomaan näkemyksiään Ruotsin CEDAW-yleissopimusta käsittelevästä raportoinnista. Hallitus kutsui aatteellisten järjestöjen edustajia tällaiseen kokoukseen Ruotsin luovuttaessa tuoreimman CEDAW-raporttinsa YK:lle syyskuun alussa 2014.